

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

9-10. évfolyam

Célok és feladatok

A tantárgy a köznapi, a művészi, a tudományos és a műszaki megismerés, valamint közlés és kifejezés egyik alapvető fajtájával ismerteti meg a tanulókat. Az általános nevelési célok közül különösen a kreativitás, a problémafelismerő- és megoldóképeség, az értelmi képességek, a képi és képzetekben gazdag gondolkodás, az ízlés, az empátia, a kommunikációs készség, az érzékenység, a nyitottság, a fejlesztéséhez járul hozzá. Művészeti jellege miatt érték közvetítő egyben értékteremtő jellemformáló tevékenység. Nagy szerepe van a kultúra értékeit megbecsülő, a természeti környezetet védő magatartás kialakításában és az értelmi és érzelmi intelligencia kiművelésében.

A vizuális nevelés a világ látható minőségein keresztül tanít meg látni és láttatni, vagyis célja a vizuális alkotó- és befogadóképesség fejlesztése. A látható és láthatóvá tett világban különösen a látvány jelentésének, esztétikai üzenetének, megismeréséhez és megértéséhez, illetve a közlő szándékának megfelelő, gondolatban és érzelemben gazdag ábrázolás, képi - plasztikai kifejezés, konstruálás fejlesztéséhez járul hozzá. A világ érzéki - tapasztalati birtokbavételével az érzékszervek, kiemelten a látás kiművelésével és a kéz intelligenciájának fejlesztésével foglalkozik. A térszemlélet, a forma-, a szín-, az anyag-, a szerkezetismeret és érzék, mind a vizuális nevelés hatására emelkedik magasabb szintre. A megsokszorozódott technikai és rábeszélő képek korában a tantárgy újszerű célja az információk közötti szelekciónak, a kritikus befogadásnak a kialakítása.

A vizuális alkotó- és befogadó tevékenységek tanításának az a célja, hogy összefoglalja az iskolai általános vizuális nevelést, felkészítsen a mindennapi életre: a vizuálisan jelentkező problémák önálló felismerésére és megoldására, azaz a munkára, valamint a természeti és mesterséges környezet felelős használatára, az információk kritikus kezelésére, az árucikkek tudatos kiválasztására, a művészi, esztétikai értékek iránti fogékonyságra. A tantárgy célja emellett a vizuális információkezelés megtanításával a többi tantárgy tanulásának megkönnyítése.

A középiskolás korosztályban a személyes útkeresés szerepe megnő. A tantárgy feladata az egyéniség keresésének segítése a vizuális kultúra példáinak bemutatásán keresztül egyfajta követhető stílus, mintaválaszték felkínálása. Az azonosulás az alkotó munka elmélyült állapotában megvégbé a legkönnyebben, ezért a vizuális önkifejezés tág és minél önállóbb választási lehetőségeit kell felkínálni. A rajzi, a festői, a szobrászi munka mellett teret kell adjunk a korosztály érdeklődésének homlokterében álló alkalmazott grafikai tervezési és tárgytervezési - konstruálási feladatoknak.

A kerettanterv a tantárgyi tartalmakat három nagy témakörbe sorolja. A *kifejezés, képzőművészet* részben a tanulók személyes, kifejező-expresszív tevékenységének, és az elvárható műelemzési ismereteinek leírása található; a *vizuális kommunikáció* témához a köznapi - tájékoztató - tudományos vizuális információk világa tartozik; míg a *tárgy- és környezetkultúra* témakör a használati tárgyak, az iparművészet, a népművészet és az építészettel kapcsolatos alkotó és elemző tevékenységeket tartalmazza.

A két évfolyamon az alkotó és befogadó tevékenység aránya azonos, illetve az az alkotómunka javára növelhető. A tananyag a tantárgy jellegének megfelelően a gyakorlati tevékenységre fűződik fel.

A tantárgy keretében a környezeti nevelés alábbi szempontjait igyekszünk megvalósítani.
A tanulók ismerjék:

- a természet sokszínűségét, formagazdagságát;
- a természet művészettörténeti szerepét keleten és nyugaton egyaránt;
- a természeti szimbólumokat és változásukat az évszázadok során;
- a négy őselem megjelenését a művészi ábrázolásokon;
- a természeti elemeket a népművészetben (pl. életfa, virág, madár), ezek kapcsolatát a keleti és nyugati ábrázolásokkal;
- a természetes alapanyagok használatát.

Fejlesztési követelmények

Egy középiskolai végzettséggel rendelkező ifjútól elvárható, hogy fejlett térszemlélettel rendelkezzen, megértse a mindennapi élet vizuális információit, tudatos fogyasztói döntéseket hozzon, rendeltetészerűen használja tárgyi környezetét, ismerje a művészettörténet kiemelkedő alkotásait és legyen véleménye róluk. Ugyanakkor rendelkeznie kell a mindennapi élet-
hez szükséges ábrázolóképeséggel és a hétköznapi esztétikai ítéleteket megalapozó tapasztalattal és ízléssel.

Általános követelmény a kulturális, a művészeti értékek iránti nyitottság fejlesztése, az értékes műalkotásokat, tárgyakat, információkat megbecsülő, környezettudatos magatartás kialakítása, a kritikai érzék fejlesztése. A középiskolai tanulmányok kellő alapot kell biztosítani a továbbtanuláshoz és a munkába álláshoz. A felsorolt általános követelmények, a vizuális kultúra tantárgy sajátos követelményinek teljesítésével érhetőek el.

Alkotóképességek területe

Elképzelt vagy létező tárgy vagy tér egyértelmű ábrázolása látszati rajzban illetve geometriai ábrázolás segítségével (Kavalier axonometria, egyméretű, kétméretű és Monge-vetületek, két irányponthoz perspektíva). Adatok, összefüggések vizuális megjelenítésének képessége a tanult szinten. Történet, eseménysor, változás és mozgás közérthető megjelenítésének képessége.

Érzések és gondolatok önálló és tudatos vizuális megjelenítésének képessége, a témának megfelelő szabadon választott kifejezőeszközzel és technikával, síkban illetve térben. Önállóság a problémamegoldás lépéseiben: helyzetfelismerés, tájékozódás, vázlatkészítés - tervezés, alkotás - konstruálás és a munka értékelése. A megfelelő művészeti ág (pl. képzőművészet, alkalmazott művészet) kiválasztásának képessége. Az alkotás során a problémának megfelelő arányú esztétikai kifejezés, kommunikációs jelentésadás, valamint a funkciónak megfelelő formálás.

Befogadóképességek területe

A tanult művészeti ágak és a mindennapi környezet, a tömegkommunikáció átfogó műfajainak (pl. szobrászat, alkalmazott grafika, tárgytervezés) sajátosságainak, összefüggéseinek és történetük fordulópontjainak, valamint kiemelkedő művek és alkotók ismerete. A tárgyhoz illő műelemző módszer (pl. stíluskritikai, ikonográfiai, tárgyelemzés) alkalmazása. A leírástól az ítéletalkotásig terjedő műelemzőképeség. Nyitottság az idegen (pl. Európán kívüli) művek és műfajok iránt, tolerancia az új művek, tárgyak megítélésében. A hétköznapi élet jelenségeinél a vizuális formában megjelenő információk kritikus befogadása, az árucikkek tudatos megítélése a tanult szempontok alapján.

A tanulást, munkát segítő képességfejlesztés

Gondolatok áttekinthetővé, szemléletessé tétele, valamint a vizuális információk megértése a tanulásban, a munkában és a mindennapi életben. A vizuális kultúra tantárgy feladata e mód-

szerek átadása, továbbá a vizuális információforrások (pl. könyvtár, képtár, internet) célszerű használatának megtanítása.

9. évfolyam

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységformák

A vizuális nyelvi ismeretek összegzése, alkalmazása. Önállósuló, adott problémát, témát, élményt is feldolgozó tevékenység egy-egy feladatkörben. A szobrászat, a festészet, a képgrafika műfajának megfelelő műelemzés korba és kultúrába ágyazva. Látvány vizuális tartalmainak, törvényszerűségeinek feltárása, képi-plasztikai formai-, téri analízisek, elemzések. Átmeneti ábrázolásmódok a perspektív és a műszaki távlat (axonometria) között. A vizuális kommunikáció funkcionak megfelelő megjelenítési formáinak értelmezése, alkalmazása. Alkalmazott grafikai és tárgytervezési feladat megoldása az alkotófolyamat végigvitelével. Témának megfelelő kifejezőmód és technika kiválasztása, alkalmazása, indoklása.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK

**Képzőművészet,
kifejezés
20 óra**

Vizuális nyelv

A vizuális kifejezés formanyelvi elemei, összefüggései, a formaadás módjai tanulói munkákban, műalkotásokban, tárgyakkban, vizuális információkban.

Alkotás

Érzelem, lelkiállapot, hangulat megjelenítése síkon és térben a kifejezőeszközök egyéni használatával.

Művészeti (pl. irodalmi, zenei) élmények asszociációkra épülő feldolgozása illusztratív, grafikai, festői vagy plasztikai megjelenítéssel.

Látványélmények színbeli-formai átírása, szintézisre épülő egyéni kifejezése.

Befogadás

Műfajnak, témának megfelelő műelemző szempontok (ikonográfiai, stílustörténeti) alkalmazása a leírástól az ítéletalkotásig.

Festészet fogalma, funkciója.

Festészeti stílusok (kulturális, társadalmi, történeti meghatározottság).

Festészeti műfajok témái (pl. arckép, csendélet, tájkép), megjelenési típusai (pl. táblakép, murális alkotás) technikái (pl. olaj, freskó).

A festészet kifejezőeszközei, hatásrendszere.

Képgrafika fogalma, funkciója, stílusa, témái, formanyelve, technikái.

Szobrászat fogalma, rendeltetése.

Szobrászati formanyelv, stílusok (kulturális, társadalmi, történeti meghatározottság).

A szobrászat műfajai (kerekszobor, szoborcsoport, dombormű), témái, technikái.

A szobrászat hatásrendszere.

Kortárs műfajok a képzőművészetben (pl. environment, térinstalláció).

Elérhető művészeti gyűjtemény anyagának megismerése.

Vizuális kommunikáció
12 óra

Vizuális nyelv

Az ábrázolás, a tervezőgrafika formanyelvi elemei és összefüggései.

Alkotás

Természettanulmányok, látvány- és modellértelmezések: forma, szerkezet, anyag és funkció szerinti tanulmány és analízis.

Keletkezést, működést, változást kifejező, magyarázó képsorok, folyamatábrák készítése.

Összetett térformák, tárgyak térbeli helyzetének megjelenítése az ábrázoló geometria rendszerében (Monge-vetület. Egyméretű /izometria/ és kétméretű /dimetria/ axonometria, Kavalier axonometria) szabadkézi vázlattal és szerkesztéssel.

Rekonstrukció, modellezés.

Alkalmazott grafikai tervezés kép és szöveg felhasználásával. Néhány betűtípus alkalmazása. (pl. tudományos illusztráció, vagy *Ex libris*, meghívó, névjegy).

Befogadás

Ábrázolási konvenciók köznapi és tudományos megjelenési formái.

A köznapi és tudományos közlések műfaji sajátosságai.

A tervező grafika üzenethordozó és tájékoztató funkciója, közlő és felhívó jellege.

Tárgy - és környezetkultúra
5 óra

Vizuális nyelv

A tárgyi világ formanyelvi elemei, a tartalom és forma összefüggése.

Alkotás

Valós szükségleten alapuló tárgy tervezése (pl. *ékszer, öltözködés kiegészítő, hangszer, gépezet*). A tárgynak, vagy térbeli makettjének elkészítése. A tervezési folyamat dokumentálása munkanaplóban (feladatmeghatározás, tájékozódás - gyűjtéssel, ötletekkel - , látszati és műszaki jellegű rajzok, szín és anyagminta).

Befogadás

Az alkotófolyamat (feladatmeghatározás, tervezés, kivitelezés, kipróbálás, értékelés) ismerete.

A funkció és forma, a jelentés, a lépték, az anyag, a szerkezet, az elkészítés módjának ismerete a tárgyak megítélésében.

Technikák a 10. évfolyamnál szerepelnek.

Ajánlott művek

A műfaj tipikus alkotásait a tanár választja ki a témának megfelelően. Ezen belül a válogatás további szempontja, hogy a bemutatott művek lehetőleg terjedjenek ki az egyetemes és a magyar művészettörténet kiemelkedő műveire és alkotóira, illetve tartalmazzák a magas művészet mellett a populáris kultúra megnyilvánulásait. Ajánlatos nagy teret biztosítani a kortárs művek bemutatásának, a művészettörténetnek a tárgyalt műfaj szempontjából fontos alkotásai között. A mindennapi környezet, a helyi, a regionális értékek tárgyalása kiemelt fontosságú.

Festészet, képgrafika

Bikák terme a lascaux-i barlangban, Zenélő lányok Thébából Exekias feketealakos amphorája, Pompei Misztérium villa falfestményének részlete, *Vang Mien*: Cseresznyeág,

Utamaro: Tűnődés a szerelemről (fametszet), Ravennai San Apollinare in Classe apszizmozakja, *A. Rubljov*: Szentháromság ikon, Krisztus az apostolokkal (oltárelőlap Catalóniából), *Giotto*: Lázár feltámasztása, *Kolozsvári Tamás*: Keresztrefeszítés a garamszentbenedeki oltárról, Üvegablak a chartres-i katedrálisból, *Raffaello*: Athéni iskola, *Leonardo da Vinci*: Sziklás Madonna (londoni változat), *Michelangelo*: Ádám teremtése, *Brueghel*: Tél, *Giorgione*: Alvó Vénusz, *Dürer*: A lovag, halál és az ördög (fametszet), *Leonardo da Vinci*: Virágtanulmány a windsori gyűjteményből, *Bosch*: A pokol (Gyönyörök kertje oltár részlete), *A. Pozzo*: Loyolai Szent Ignác megdicsőülése (mennyezetfreskó), *Caravaggio*: Szent Máté elhivatása, *Rembrandt*: Éjjeli őrjárat, Önarckép feleségével (rézkarc), *Goya*: Ha az értelem szunnyad (rézkarc), *E. Monet*: A rouani-katedrális két képe, *E. Degas*: A közönséget köszöntő táncosnő, *Van Gogh*: Önarckép, *G. Seurat*: Fürdőzés, *P. Cézanne*: Csendélet hagymákkal, *H. Toulouse-Lautrec*: Aristide Bruant (plakát) *Székely Bertalan*: Egri nők, *Szinyei Merse Pál*: Majális, *H. Matisse*: Ikarosz (kollázs), *P. Picasso*: Női arckép *Cranach* után (linómetszet), *G. Braque*: Gitár és klarinét, *V. Kandinszkij*: Sárga kíséret, *P. Mondrian*: Vörös, sárga, kék kompozíció, *P. Klee*: Szindbád a tengeren, *R. Magritte*: Kastély a Pireneusokban, *A. Warhol*: Marilyn, *Csontváry Kosztka Tivadar*: Baalbek, *Gulácsy Lajos*: A varázsló kertje, *Vajda Lajos*: Torony tányéros csendélettel, *Vasarely Viktor*: Vonal Ksz, *Kondor Béla*: A nagy madár (rézkarc)

Szobrászat

Willendorfi Vénusz, Antilopfej alaku maszk Nyugat-Afrikából, Mükerinosz szoborcsoportja, Nofretete portré, Sebesült nőtényoroszlán, Kocsihajtó bronzszobra, Szamothrakei Niké, *Ageszandrosz*, *Polüdorosz*, *Athenodorosz*: Laokoón csoport, Római patrícius ősei portréival, Marcus Aurelius lovas szobra, Táncoló Síva Indiából, Rakamazi hajkorong, Angyal dombormű Pécsről Angyali üdvözlés a reimsi katedrális kapujáról, Tilman Riemenschneider oltára, Szent László herma, *Donatello*: Gattamelata, *Ghiberti*: Jákob és Ézsau a Porta del Paradisoról, *Pisanello*: Cecilia Gonzaga érem elő- és hátoldala, *Michelangelo*: Medici sírelmének, *Bernini*: Szent Teréz extázisa, *Ferenczy István*: Pásztorlányka, *Izsó Miklós*: Táncoló paraszt, *A. Rodin*: Calaisi polgárok, *V. Tatlin*: III. Internacionálé emlékműve, *A. Maillol*: Földközi-tenger, *U. Boccioni*: Lépfő figura, *A. Archipenko*: Álló alak, *Medgyessy Ferenc*: Táncosnő bronzszobra, *Ferenczy Béni*: Babits sírelmének, *Borsos Miklós*: Lyghea II., *Schaár Erzsébet*: Utca, *H. Moore*: Király és királynő, *A. Calder*: Mobil, *D. Hanson*: Nő bevásárlókocsival

A továbbhaladás feltételei

A vizuális nyelv tanult alapelemeinek, a sík- és térábrázolási módok alkalmazása. A festészet, a képgrafika, a szobrászat műfajának ismerete és a tanult műelemző módszerek témához illő alkalmazása. Képesség formák, tárgyak belső összefüggéseinek feltárására, megértésére, színismeretek rendeltetésszerű használatára. Elvont fogalmak, mennyiségek, összefüggések vizuális megjelenítésének képessége, azok közlő, információs szerepének ismerete, alkalmazása ismeretszerző eszközként. A grafikai- és tárgytervezés folyamatának gyakorlati ismerete. Jártasság a tanult művészeti technikák alkalmazásában.

10. évfolyam

Évi óraszám 37

Belépő tevékenységformák

Az alkotómunka folyamatát, logikai lépéseit felölelő tudatos, tervszerű (projekt-jellegű) önálló tevékenység a képzőművészet, a vizuális kommunikáció és a környezetkultúra területén. Problémaközpontú, verbális és vizuális műelemző módok (kultúrtörténeti, építészeti elemzés, képolvasás) tudatosítása, használata az építészet, az alkalmazott művészetek és a népművészet területén. Összefoglaló művészettörténeti áttekintés.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK

**Képzőművészet,
kifejezés
20 óra**

Vizuális nyelv

A forma-nyelv, a formaadási módok felismerése és alkalmazása az alkotó és befogadó tevékenységekben. Elemzésük a művészeti ágakban, műfajokban: népművészetben, építészetben, tárgyakban, a tudományos és köznap információkban.

Alkotás

Aktuális, egyéni vagy közösségi problémák, gondolatok, témák személyes hangú megjelenítése ábrázolási újításokat is megengedő, asszociációkra épülő alkotásokban.

Befogadás

Művészeti ágak szerinti problémaközpontú műelemzés korba, kultúrába ágyazva. A műfajnak és a témának megfelelő értelmezési szempontok (stílustörténeti, kultúrtörténeti, ikonográfiai).

Építészet

Az építészet fogalma, funkciója, társadalmi és természeti meghatározottsága.

Az építészeti szerkezetek, fejlődésük fordulópontjai.

Az építészeti stílusok (tér-szervezés, tömegalakítás, alaktan).

Az építészet hatásrendszere.

Művészettörténeti összefoglalás

Az európai művészettörténet áttekintése a műfajok, a kor és a stílus összefüggésében.

**Vizuális kommunikáció
12 óra**

Vizuális nyelv

A formaadás módjai a tanulást szolgáló, a tudományos, a köznap információkban, a tájékoztatásban, a reklámban.

Alkotás

Tér-tanulmányok, téri rend, összetettebb térvizonyok tapasztalati távlat-tani és szerkesztett perspektivikus ábrázolása.

Tér-ábrázolási módszerek túlhaladása, transzformálási kísérletei a látáskonvenciók átalakítására, az optikai csalódások, a fordított perspektíva, vagy fotó felhasználásával.

Választott témájú grafikai terv (pl. bélyeg, naptár, könyvborító, CD borító, iskolaújság) készítése. Az alkotó folyamat lépéseinek összegyűjtése munkanaplóban (alapgondolat, tájékozódás - gyűjtés, vázlatok, tervek).

Befogadás

A mindennapi életben alkalmazott geometriai konvenciók (Monge- vetület, axonometria, perspektíva) olvasása, megértése.

A vizuális kommunikáció fogalma

A közvetlen és közvetett emberi kommunikáció, a tömegkommunikáció.

A kép, az írás szerepének fordulópontjai a kommunikáció fejlődésében.

A térábrázolási konvenciók történeti áttekintése.

A vizuális kommunikáció műfajai (tipográfia, fotó, tervező grafika).

A vizuális kommunikáció a közlő szándéka szerinti hatásrendszere: információ (objektív), reklám (felhívó), műalkotás (esztétikai jelentéstartalmú).

Tárgy- és környezetkultúra

5 óra

Vizuális nyelv

A formanyelv, a formaadás, a funkció és a jelentés összefüggései a téralakításban.

Alkotás

Tértervezési, berendezési probléma (*pl. tér, térrészlet , illetve berendezési tárgy*) felvetése, meghatározása, tájékozódás, ötletek. Tervezés alap és nézetrajzban, axonometrikus rendszerben vagy perspektív képpel, a terv modellezése.

Befogadás

A *tárgykultúra* fogalma, a tárgyak funkciója, fajtái (eszköz, berendezés, felszerelés, használati-, dísz-, kegy-, műtárgy).

A tárgyak stílusa és a korstílus. A tárgyak kulturális és társadalmi meghatározottsága.

A tárgyak jelentése (társadalmi, történeti, műszaki, ergonómiai, esztétikai, gazdasági).

Népművészet

A tárgyi néprajz és a népművészet fogalma.

A hagyományos magyar népművészet és napjaink népművészete a folklorizmus.

A magyar népművészet áttekintése (népi építkezés, eszközök,bútorkészítés, fafaragás, fazekasság, szöttek, hímzés, népviselet).

Elérhető helytörténeti, néprajzi gyűjtemény.

Technikák

Ceruza, vízfesték, tempera, s egy sokszorosító grafikai technika alkalmazása, valamint montázs, kollázs készítése.Egy technikai képalkotó eszköz (*pl. fotó, fénymásoló, számítógép*) alkalmazása.

Egyedi grafikai (ceruza, szén, tus, kréta, gouache), sokszorosító grafikai (magas, mély, síknyomású), festészeti technikák táblaképfestészet (tempera, olaj) és monumentális festészeti (freskó, pannó, mozaik, üveglak), vegyes (kollázs, montázs) technikák, valamint szobrászati anyag és technika (agyag, gipsz, fa, kő, fém; mintázás, öntés, faragás) lényegének ismerete.

Ajánlott művek

A műfaj tipikus alkotásait a tanár választja ki a témának megfelelően. Ezen belül a válogatás további szempontja, hogy a bemutatott művek lehetőleg terjedjenek ki az egyetemes és a magyar művészettörténet kiemelkedő műveire és alkotóira, illetve tartalmazzák a magas művé-

szet mellett a populáris kultúra megnyilvánulásait. Ajánlatos nagy teret biztosítani a kortárs művek bemutatásának, a művészettörténetnek a tárgyalat műfaj szempontjából fontos alkotásai között. A mindennapi környezet, a helyi, a regionális értékek tárgyalása kiemelt fontosságú.

Építészet

Stonehenge, Kheopsz piramis, Luxori Amon teplom, Parthenon, Epidauroszi színház, Görög oszloprendek, Nimes-i vízvezeték, Pantheon, Colosseum homlokzata, Vettiusok házának átriuma Pompeiből, Kyotói zen-kert, Edirnei Szelim dzsámi, San Apollinare Nuovo bazilika, Wormsi székesegyház, Bélapátfalvi apátsági templom, Vézelay-i La Madelaine templom boltzata, Esztergomi királyi palota kápolnájának főhomlokzata, Reimsi katedrális külső-belső, Diósgyőri vár, Firenzei Palazzo Vecchio, *Brunelleschi*: Tempietto, *Alberti*: Palazzo Rucellai külső, Firenzei Palazzo Medici udvara, Sárospataki Perényi-loggia, Versaillesi-palota franciakertje, *Bernini*: Szt. Péter tér kollonádja, Fertődi Esterházy-kastély, Magyar barokk városkép (Eger), *Pollack Mihály*: Nemzeti Múzeum, *Eiffel*: Nyugati-pályaudvar, *Lechner Ödön*: Postatakarékpénztár, *W. Gropius*: Bauhaus-épülete, *Le Courbusier*: Villa Savoye, *F. L. Wright*: Vizesés-ház Lakótelep (Wekerle), *Makovecz Imre*: Paksi katolikus templom,

Magyar népművészet

Templom harangtoronnyal (*Zsurk, Szabolcs megye*), Utcakép kétszintes házakkal (*Hollókő, Nógrád megye*), Boltíves tornácú lakóház (*Somogy megye*), Lakóház (*Komádi, Hajdú-Bihar megye*), Kétszintes házak székely kapukkal (*Szentegyházasfalu, Románia*), Kazettás mennyezetű templombelső (*Körös, Drávaiványi, Baranya megye, vagy Csenger, Szatmár megye*), Út menti fakereszt (*Szilvágy, Zala megye*), Konyhabelső (*Börzsöny, Hont megye*), Sárközi tisztaszoba (*Néprajzi Múzeum*), Ácsolt kelengyeláda (*Nógrád megye*), Saroktéma (*Vargyas, Románia*), Király Zsiga: Spanyolozott tükrös (*Győr megye*), Vizeskorsó (*Tata, Komárom megye*), Lakodalmas fazék (*Sümege, Veszprém megye*), Rajczy Mihály: Madaras pálinkásbutélia (*Mezőcsát, Borsod megye*), Bokály székely határőr ábrázolásával, (*Kézdimartonos, Románia*), Takácscéh kancsója (*Karád, Somogy megye*), Tál (*Csákvár, Fejér megye*), Néhány szöttes (*sárközi, somogyi, baranyai*), Néhány hímzés (úrasztal-terítő, párnavég, díszlepedő), Cifraszűr (*Békés, Heves vagy Hajdú megye*), Női ködmön (*Somogy, Heves vagy Baranya megye*), Néhány viselet (*Sárköz, Torockó, Rimóc, Mezőkövesd, Dél-alföld*).

A vizuális kommunikáció valamint a tárgy- és környezetkultúra befogadásához nem készül külön műlista. A műfaji sajátosság tanítását az aktuális kommunikációs eszközök, és helyi tárgyak, épületek elemzésével ajánlatos megoldani. A képi megjelenítés tanításához a festészeti műlista, a tárgyi-, környezeti emlékek tárgyalásához az építészeti és a népművészeti műlista nyújt segítséget.

A továbbhaladás feltételei

Az elsajátított vizuális jelrendszer, vizuális nyelv értő használata a megismerés, az önkifejezés, a vizuális kommunikáció és a tárgyformálás szolgálatában. Az alkotófolyamat ismerete, az esztétikai kifejezés, a jelentésadás és a funkcionális formálás területén. Képesség a tanult vizuális művészeti ágak, műfajok leglényegesebb vonásainak megfogalmazására. Legkiemelkedőbb alkotók és műveik ismerete, a kor és műalkotás közötti összefüggés megértése. Tárlatlátogatások, építészeti együttesek megtekintése során szerzett élmények, ismeretek értelmezése.

Tájékozottság a vizuális kommunikáció szerepéről, médiumairól, képesség az általuk közvetített információk kritikus befogadására. Az ismeretszerzés közvetett forrásainak (könyvtár, CD, internet) értő használata. A fontosabb tanult technikák önálló alkalmazása, néhány különleges technika, eljárás alkotó módszer ismerete.

Specializáció, fakultáció

11-12. évfolyam

Célok és feladatok

A tanuló képes legyen jelenségek megfigyelésére, széleskörű elemző vizsgálatára. A vizuális nyelv elemeit megfelelően használja, és ennek segítségével tudjon vizuális alkotásokat elemezni.

Képesse váljon a különböző köznapi és művészi vizuális közlésformák sajátos és közös formáinak bemutatására, sokrétű elemzésére, kritikus megítélésére.

Tudjon tárgyakat és jelenségeket ábrázolni, valamint elképzelt dolgokat, elvont fogalmakat, érzéseket kifejezni a közlés céljának megfelelő módon és arra alkalmas technikával.

Időben és térben eltérő kultúrák és művészeti korszakok értékeire vonatkozó ismereteket értelmezzzen, elemezzen és ehhez a megfelelő közlésformát megtalálja.

A vizuális kultúra fogalmait, kifejezéseit helyesen használja.

Önálló, kreatív folyamatok megoldások, létrehozására képes legyen a tanuló.

A jövő évben bevezetendő kétszintű érettségi újfajta vizsgatípust tervez, amely inkább a szorgalmi időszakban alkotott munkákra, ezeknek mint dokumentációs anyagokra való bemutatására hagyatkozik.

TERVEZETT TANANYAG

- I. A vizuális nyelv alapelemei
- II. Ábrázolás, látványértelmezés
- III. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás
- IV. Vizuális eszközök, a megjelenítés sajátosságai
- V. Vizuális kommunikáció
- VI. Tárgy és környezetkultúra
- VII. Kifejezés és képzőművészet

11. évfolyam 74 óra

I. TÉMAKÖR: rajzi kifejezőeszközök 18 óra

A vonal, folt, forma, kompozíció, méret, textúra, szín, fény-árnyék stb. eszköztárának részletes és sokoldalú megismerése, gyakorlati feladatokban való alkalmazása.

II. TÉMAKÖR: a különböző művészeti ágak fejlődéstörténete 18 óra

Az építészet, szobrászat, festészet horizontális vizsgálata a kezdetektől napjainkig. Egyes elemeinek fejlődése. Ennek felismerésére, bemutatására irányuló feladatok.

III. TÉMAKÖR: különböző művészeti technikák 20 óra

Ceruzarajz, kréta, pasztell, monotípiá, aquarell, tempera, akryll, olaj, mozaiktechnika, tűzzománc, kerámia stb. technikai sajátosságainak megismerése, alkalmazott területeinek feltérképezése. Közülük, azoknak az alkalmazása, melyek iskolai keretek között lehetségesek. Kifejező, alkotó jellegű feladatok elvégzése a megismert technikák segítségével, a kreativitást fejlesztve.

IV. TÉMAKÖR: színelméletek 18 óra

A színdinamika fizikai törvényszerűségeinek megismerése fénytani és festészeti rendszerei. A színnek tulajdonságai, közvetett és közvetlen hatásai.

12. évfolyam 80 óra

I. TÉMAKÖR: vizuális kommunikáció 26 óra

A vizuális kommunikáció funkcióknak megfelelő megjelenési formáknak értelmezése, alkalmazása. Alkalmazott grafikai feladatok megoldása. Témának megfelelő kifejezőmód és technika kiválasztása, alkalmazása, indoklása. A mindennapi vizuális információ megértése kritikus befogadása. Vizuális kommunikáció jelentésátadási készség.

II. TÉMAKÖR: tárgy és környezet kultúra 27 óra

Hétköznapi esztétikai érték és ítélet kialakítása. Tárgyi környezetének rendeltetésszerű használata. Tudatos döntések a fogyasztói társadalomban a tárgy és a környezetkultúra területén. Tárgy ábrázolása, tervezése, konstruálása. A témáknak megfelelő technika kiválasztása, alkalmazása, indoklása.

III. TÉMAKÖR: a modern-kor vizuális kifejezőeszközeinek új lehetőségei 27 óra

A fotó, a film és a számítógép adta lehetőségek megismerése. Ezen területek optimális felhasználása. Tudatos építő jellegű de viselkedés kialakítása, felismerje a hasznát és kárát, ezeknek a ma már nélkülözhetetlen új technikáknak.